TÜRKÇE
5.SINIF

AÇIK VE ÖRTÜK İFADELER

eyup_hayta

1. AÇIK İFADELER

Mecaz anlam barındırmayan, sözün sözlük anlamıyla kullanıldığı ifadelerdir. Bu cümleleri okuyan herkes aynı şeyi anlar, ikinci bir anlam aranmaz.

Örnekler

- Sınav haftası olduğu için kütüphanede boş masa kalmamıştı.
- Tabletimin şarjı bitince oyun yarıda kaldı.
- Öğretmenimiz, ödevlerin cuma gününe kadar teslim edilmesini istedi.
- Çantam çok ağır olduğu için yürümekte zorlanıyorum.
- Babam, bana her zaman "Zaman sana uymazsa sen zamana uy." der.
- Okul gezisi için yarın erkenden okulda olacağız.
- Kütüphaneden aldığım kitabı üç gün içinde teslim etmem gerekiyor.
- Göbeklitepe, günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce inşa edilmiştir.
- Maçın son dakikasında atılan golle takımımız maçı kazandı.

2. ÖRTÜK İFADELER

Mecaz anlam, söz sanatları, deyimler ve benzetmeler barındıran ifadelerdir. Anlatılmak istenen ana düşünce "satır aralarına" gizlenmiştir, yoruma ihtiyaç duyulur.

Örnekler

- **Örtük ifade**: Ödevini bitiren Gökçen'in yüzünde güller açıyordu.
- **Açık ifade**: Gökçen, ödevini bitirdiği için çok mutluydu.
- **Örtük ifade**: Bu kitabın her sayfası altın değerinde öğütlerle dolu.
- **Açık ifade**: Bu kitap çok değerli bilgiler içeriyor.
- **Örtük ifade**: Hazırlanan yemekleri görünce ağzımın suyu aktı.
- **Açık ifade**: Hazırlanan yemekler iştahımı arttırdı.
- **Örtük ifade**: Öğretmenimiz, kendisine kulak vermemizi isterdi.
- **Açık ifade**: Öğretmenimiz, kendisini dinlememizi isterdi.
- **Örtük ifade**: Sonunda ok yaydan çıktı artık geri dönüşü yok.
- **Açık ifade**: Sonunda olaylar kontrolden çıktı.

www.haytaakademi.com

3. ATASÖZÜ VE DEYİMLERDEKİ İSTİSNALAR

Unutmayalım ki her atasözü veya deyim mutlaka örtük olmak zorunda değildir.

Açık İfadeli Atasözleri

- "Bugünün işini yarına bırakma." (İşini vaktinde yap.)
- "Dost bin ise azdır, düşman bir ise çoktur." (Dostluk önemlidir.)

Açık İfadeli Deyimler

- "Hem suçlu hem güçlü." (Suçlu olduğu halde kendini haklı çıkarmaya çalışanlar için doğrudan kullanılır.).
- "İyi gün dostu." (Sadece işler yolundayken yanında olanlar için açık bir tanımdır.)

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin özelliklerini, içerisinde yer alan açık veya örtük ifadelere göre işaretleyiniz.

1. Dışarıda bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor.
   - ○ Açık ifade
   - ○ Örtük ifade
2. UNESCO, 2026 yılını dünya genelinde "Şeyh Edebali Yılı" ilan etti.
   - ○ Açık ifade
   - ○ Örtük ifade
3. Projesi reddedilince tüm hayalleri suya düştü.
   - ○ Açık ifade
   - ○ Örtük ifade
4. 2025 yılının kelimesi 300 bin kişinin oyuyla "dijital vicdan" olarak seçildi.
   - ○ Açık ifade
   - ○ Örtük ifade
5. Sahneye çıkınca heyecandan dili tutuldu.
   - ○ Açık ifade
   - ○ Örtük ifade